

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Β΄ Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης

Θεματική ενότητα:
Αδίδακτο κείμενο

Τίτλος:
«Οὐδείς νεωτερίζει...»

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΡΑΦΩΤΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας,

Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ουδείς νεωτερίζει

Δημιουργός

Αλέξανδρος Καραφωτιάς

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία Θεωρητικής Κατεύθυνσης

(Προτεινόμενη) Τάξη

Β΄ Λυκείου

Χρονολογία

Ιούλιος 2014

Διδακτική / θεματική ενότητα

Θουκυδίδου Ιστορίαι, 8.69.1 – 8.70.2

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο / ιστοσελίδα τάξης, Wiki του μαθήματος.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την πραγματοποίηση του σεναρίου απαιτείται η ύπαρξη εργαστηρίου πληροφορικής ή η δυνατότητα εξοπλισμού της σχολικής αίθουσας με πέντε φορητούς υπολογιστές κι έναν βιντεοπροβολέα. Κρίνεται επίσης σκόπιμο τόσο ο διδάσκων όσο και οι διδασκόμενοι να είναι εξοικειωμένοι με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας. Από πλευράς τεχνολογικών γραμματισμών προαπαιτείται μια προηγούμενη σχετική εξοικείωση στο περιβάλλον Wiki (ή στο Google Drive σε περίπτωση επιλογής από τον διδάσκοντα), καθώς ο διαμοιρασμός των εργασιών των μαθητών είναι ζητούμενο των φύλλων εργασίας. Η χρήση των υπολοίπων λογισμικών θεωρείται εύκολη για τους μαθητές.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο αποτελεί πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το συγκεκριμένο σενάριο αφορά στη διδασκαλία παραγράφων αδίδακτου κειμένου αττικής πεζογραφίας και συγκεκριμένα τις παραγράφους 8.69.1 έως 8.70.2 των Ιστοριών του Θουκυδίδη. Ο ιστορικός, στις τελευταίες παραγράφους του έργου του ασχολείται με τα γεγονότα του 411 π.Χ. και την πολιτειακή μεταβολή που έλαβε χώρα στην Αθήνα του πελοποννησιακού πολέμου. Η συγκεκριμένη μεταβολή είναι σχεδόν άγνωστη στους μαθητές μας οι οποίοι έχουν διδαχτεί αναλυτικά την τυραννία των «τριάκοντα» στα 404 π.Χ. Ερευνώντας το συγκεκριμένο απόσπασμα, συγκρίνοντάς το με άλλα αρχαία κείμενα (αναφορές του Αριστοτέλη στο Αθηναίων

Πολιτεία και στα Πολιτικά και του Αριστοφάνη στη Λυσιστράτη) και παρακολουθώντας ιστορικές στιγμές της ελληνικής ιστορίας του 20^{ου} αιώνα (δικτατορία του 1967, προσπάθεια πραξικοπήματος στην Κύπρο το 1974) θα αντιληφθούμε ότι μια πολιτειακή μεταβολή έχει πάντα βαθύτερα αίτια, και ίσως λαϊκά ερείσματα, τα οποία και οφείλουμε να αναζητήσουμε σε βάθος χρόνου και με έρευνα των κοινωνικών και ιστορικών δομών της περιόδου αναφοράς.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Οι εκτροπές του πολιτεύματος (αναφερόμενοι πάντα σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα) αποτελούν κοινό τόπο από την αρχαιότητα, τη δημοκρατική Αθήνα συγκεκριμένα, μέχρι και σήμερα. Η πιο γνωστή στους μαθητές εκτροπή είναι εκείνη της τυραννίας των «τριάκοντα» που ακολούθησε την ήττα και τη συνθηκολόγηση της Αθήνας στον πελοποννησιακό πόλεμο. Αποτελεί έτσι κι αλλιώς αντικείμενο της διδασκαλίας της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας στην Α΄ Λυκείου, στα Ελληνικά του Ξενοφώντα. Η ήττα της Αθήνας αποτελεί ίσως την πιο εύκολη αιτιολόγηση της τυραννίας των «τριάκοντα». Η έκρυθμη κατάσταση που ακολούθησε την πτώση της ηγεμονίας, η προσπάθεια κάλυψης των πρώτων αναγκών, η διάθεση επιστροφής στο πατρώο πολίτευμα, οδήγησαν στην επιβολή μιας ολιγαρχικής διακυβέρνησης που σύντομα κατέληξε σε μια από τις χειρότερες τυραννίες.

Παρότι ο στόχος της διδασκαλίας ενός αδίδακτου κειμένου δεν είναι η διερεύνηση των ιστορικών αιτίων που οδήγησαν σε ένα ιστορικό γεγονός, η δημιουργία ερευνητικής διάθεσης και η ενασχόληση των μαθητών με τις δομές μιας περιόδου θα θεμελιώσουν την απαίτηση διαρκούς αμφισβήτησης και διερεύνησης των αιτίων πολλών κοινωνικών ή πολιτικών προβλημάτων. Οι μαθητές θα γνωρίσουν μια προηγούμενη της των «τριάκοντα» πολιτειακή μεταβολή, αυτή του 411 π.Χ. Σαφώς δεν έχει την ίδια βαρύτητα με εκείνη της τυραννίας των «τριάκοντα», όντως

υπήρξε αποτυχημένη και βραχύβια, σίγουρα δεν είχε σοβαρότατες κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες, όμως προϋπήρξε. Και οφείλουμε να το λάβουμε υπόψη μας στην έρευνα των αιτίων που οδήγησαν στη μεταβολή του 404 π.Χ. Εν ολίγοις, κάποιος μπορεί να θέσει εύλογα τα ακόλουθα ερωτήματα: Η αθηναϊκή δημοκρατία παρουσιάζει σημεία σαθρότητας και από πότε; Η απόπειρα πολιτειακής μεταβολής του 411 π.Χ. μπορεί να θεωρηθεί προάγγελος της τυραννίας του 404 π.Χ.; Ποια ήταν η στάση του λαού στο ολιγαρχικό πραξικόπημα;

Η απάντηση στο τελευταίο ερώτημα συνδέεται στενά με τον τίτλο του συγκεκριμένου σεναρίου: «ουδείς νεωτερίζει». Ούτε η εκκλησία του δήμου, ούτε η βουλή των πεντακοσίων, κανείς ουσιαστικά δεν έδειξε διάθεση αντίστασης στην επερχόμενη κατάλυση του πολιτεύματος. Κάτι που όντως χρήζει διερεύνησης, ή μάλλον συν-έρευνας, εφόσον μαζί με τους μαθητές θα προσπαθήσουμε να ερμηνεύσουμε τη στάση του αθηναϊκού λαού.

Ας μην ξεχνάμε όμως ότι το σενάριο καλύπτει την ανάγκη διδασκαλίας αδιδακτου κειμένου, άρα ένα μέρος του σίγουρα οφείλει να καλύψει στόχους γραμματικής, συντακτικού και μετάφρασης. Οι παράγραφοι που δίνονται στους μαθητές προσφέρονται (σύμφωνα με τη γνώμη του συντάκτη του σεναρίου) για επαναληπτική ενασχόληση με γραμματικά (αόριστος β', παθητικός αόριστος α' και β', κλίση μέσου παρακειμένου και υπερσυντελικού βαρύτονων αφωνόληκτων ρημάτων) και συντακτικά (δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις, απρόσωπη σύνταξη) φαινόμενα. Λεξιλογικά το απόσπασμα δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες, οι δε λέξεις που ενδεχομένως δυσκολέψουν τους μαθητές στην μεταφραστική τους απόπειρα δίνονται προς αναζήτηση σε λεξικά της αρχαίας ελληνικής.

Τέλος, κρίνεται σκόπιμο οι μαθητές να επαναλάβουν τις ιδιομορφίες γλώσσας και ύφους του Θουκυδίδη, για να είναι σε θέση αναγνώρισης του συγγραφέα στο

μέλλον. Ας μην απομακρυνόμαστε από τους στόχους της διδασκαλίας του αδίδακτου κειμένου που είναι η επαφή τω μαθητών με γλωσσικές και υφολογικές ιδιαιτερότητες συγγραφέων της αττικής πεζογραφίας. Για τους παραπάνω λόγους ένα μικρό μέρος των φύλλων εργασίας αφιερώνεται στην πραγμάτωση του συγκεκριμένου στόχου.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ - ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές αναμένεται:

- Να αντιληφθούν την έννοια αιτίου - αποτελέσματος ενός ιστορικού γεγονότος.
- Να κατανοήσουν ότι ακόμα και ένα σταθερά εδραιωμένο δημοκρατικό καθεστώς μπορεί να φανεί ευάλωτο.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι συχνά η επιβολή μιας δικτατορίας οφείλεται στην έλλειψη αντίδρασης.
- Να διακρίνουν τον καταλυτικό ρόλο που μπορεί να παίξει ένα πραξικόπημα στην αποσάθρωση του δημοκρατικού ιστού μιας κοινωνίας και να καταδείξει ακόμα εντονότερα τις αδυναμίες της.
- Να επισημάνουν ότι συνήθεις αιτίες ανατροπής της δημοκρατίας είναι κρίσεις (πολεμικές, πολιτικές ή κοινωνικοοικονομικές).

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές αναμένεται:

- Να αντιλαμβάνονται βασικά χαρακτηριστικά ύφους και γλώσσας ενός συγγραφέα, ώστε να αντιληφτούν στη συνέχεια το επικοινωνιακό πλαίσιο του κειμένου και της περιόδου στην οποία διαδραματίζονται τα γεγονότα.
- Να κατανοήσουν τη σύνδεση ορθής σύνταξης - γραμματικών γνώσεων και μεταφραστικής απόπειρας.

- Να διερευνήσουν τις αιτίες των διαφορών σε απαντήσεις γραμματικών και συντακτικών ασκήσεων και σε μεταφραστικές απόπειρες του ίδιου αποσπάσματος και να καταγράψουν τις αδυναμίες τους.
- Να κατανοήσουν τα χαρακτηριστικά της γλώσσας διαφορετικών κειμενικών ειδών, συγκεκριμένα: πολιτικού λόγου, πολυτροπικού κειμένου (αφίσα, παρουσίαση PowerPoint).
- Να προσαρμόσουν το ύφος του γραπτού κειμένου στην περίπτωση επικοινωνίας που τους ζητείται κάθε φορά: ύφος πολιτικού λόγου, προφορικής αφήγησης, σύντομης απόδοσης περιεχομένου.
- Να επαναλάβουν και να εμπεδώσουν συγκεκριμένα συντακτικά και γραμματικά φαινόμενα ύλης προηγούμενων ετών.

Γραμματισμοί

Οι μαθητές αναμένεται:

- Να ταξινομούν λεκτικά σύνολα με στόχο τη λογική κατανόηση του περιεχομένου μιας συγκεκριμένης περιόδου.
- Να συγκρίνουν αίτια ιστορικών γεγονότων (κατάλυση δημοκρατία) διαφόρων περιόδων και να κατανοούν τη σημασία τους.
- Να αντιλαμβάνονται τη σπουδαιότητα του οικονομικού – κοινωνικού και πολιτικού παράγοντα στην εξέταση μιας περιόδου και να ενσωματώνουν ένα συγκεκριμένο κείμενο σε αυτήν.
- Να ανακαλύπτουν και να διερευνούν τη σχέση ανάμεσα σε γεγονότα του παρόντος με αντίστοιχα του παρελθόντος, να συγκρίνουν και να καταλήγουν σε συμπεράσματα.
- Να εργαστούν ομαδοσυνεργατικά και να κατανοήσουν ότι ο καθένας αποκτά έναν σημαντικό ρόλο μέσα στην ομάδα. Η μη επίτευξη του στόχου του κάθε ρόλου θέτει σε κίνδυνο όλη την ομάδα.

- Να γίνουν παραγωγοί μιας ομαδικής παρουσίασης, η κάθε ομάδα συνδημιουργός της παραγωγής της τάξης.
- Να έρθουν σε επαφή με την κοινωνία του πολιτισμού, της τεχνολογίας και της γνώσης.
- Τέλος, να αυτοαξιολογηθούν ανακαλύπτοντας και καταγράφοντας τις ελλείψεις και τις αδυναμίες τους.

Διδακτικές πρακτικές

Η ομαδοσυνεργατική μέθοδος που χρησιμοποιείται στα σενάρια διδασκαλίας με τη χρήση ΤΠΕ στοχεύει εξ ορισμού στην ανάπτυξη της συνεργασίας και της συνεισφοράς των μελών των ομάδων. Οι μαθητές χρησιμοποιούν την τεχνολογία ως εργαλείο που οδηγεί στη γνώση, καθώς αξιοποιούν ψηφιακούς πόρους και μέσα και τα επεξεργάζονται κριτικά. Επίσης, οι μαθητές θα αυτοαξιολογηθούν εφόσον θα διαπιστώσουν τις ενδεχόμενες αδυναμίες και ελλείψεις τους σε γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα. Αναμένεται δε η συνειδητοποίηση των ελλείψεων να οδηγήσει στη δημιουργική επίλυση του προβλήματος από πλευράς μαθητή.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η δημιουργία ευσυνειδητών πολιτών αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους της ανθρωπιστικής παιδείας, ο δε ρόλος της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών αποκτά ιδιαίτερη σημασία στην επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου. Οι μαθητές καλούνται από ιδιαίτερα μικρή ηλικία να συνειδητοποιήσουν ότι η σταθερότητα του πολιτεύματος δεν είναι αυτονόητη και ότι οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν είναι υπαρκτοί ως ιστορικά και κοινωνικά αποδεδειγμένοι. Η απόπειρα των τετρακοσίων ολιγαρχικών στην Αθήνα του 411 π.Χ. μπορεί να απέτυχε. Δημιούργησε όμως συνθήκες αναταραχής οι οποίες σε βάθος χρόνου ευνόησαν την πλήρη αποσταθεροποίηση και εκτροπή στα 404 π.Χ. Η κατανόηση της συγκεκριμένης θέσης

και η απόδειξή της θα διευκολύνει αρκετά την προαναφερθείσα συνειδητοποίηση των κινδύνων που απειλούν ανά πάσα στιγμή το δημοκρατικό πολίτευμα.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Οι στόχοι του σεναρίου συνδέονται απόλυτα με τους στόχους που θέτει το [νέο αναλυτικό πρόγραμμα](#) για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στη Β΄ Λυκείου (ΦΕΚ 1401/2-6-2014). Συγκεκριμένα οι μαθητές καλούνται να εμπεδώσουν γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα που έχουν ήδη διδαχτεί στο γυμνάσιο και την Α΄ Λυκείου μέσω επαναλήψεων. Επιπρόσθετα ζητείται να κατανοήσουν τους βασικούς μηχανισμούς της μεταφραστικής απόπειρας ενός αδιδακτου κειμένου. Τέλος, οφείλουν να αναπτύξουν τις διανοητικές τους δυνατότητες και την κριτική τους ικανότητα μέσω των συλλογισμών που διέπουν το κείμενο και των νοημάτων του.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η έρευνα των απειλών και των κινδύνων της δημοκρατίας, μέσω της ενασχόλησης με πραξικοπήματα από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, διευκολύνεται σημαντικά από τη χρήση των ΤΠΕ. Εκτός της πρακτικής αξιοποίησής τους ως μέσο αναζήτησης πληροφοριών οι ΤΠΕ καθίστανται αναγκαίες στην ανάπτυξη των δημιουργικών δεξιοτήτων των μαθητών: βοηθούν στην ανάλυση (διάκριση ομοιοτήτων και διαφορών) και το συσχετισμό συμπερασμάτων ή θέσεων, διευκολύνουν στη σύνθεση (δημιουργία, τροποποίηση, εξαγωγή συμπερασμάτων) και χρησιμεύουν στην αξιολόγηση και την αυτοεκτίμηση των μαθητών, καθώς οι τελευταίοι επιχειρηματολογούν, ασκούν κριτική, αποφασίζουν. Η αποτελεσματικότητα της χρήσης των ΤΠΕ είναι ευδιάκριτη στο διαμοιρασμό των απαντήσεων των μαθητών με τη χρήση του Wiki του μαθήματος. Οι μαθητές κοινωνικοποιούνται, μοιράζονται, συνεργάζονται. Τέλος, ο προσδιορισμός των μαθησιακών αναγκών από την πλευρά τους οδηγεί στον αναστοχασμό, την αυτοκριτική και τη μεταγνώση.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ρητορικά κείμενα Β΄ Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης: [Δημοσθένους Υπέρ της Ροδίων Ελευθερίας 17-18](#).

Αρχαία Ελληνική Ιστοριογραφία Α΄ Λυκείου: [Εισαγωγή στο Θουκυδίδη. Συντακτικό της αρχαίας ελληνικής Γλώσσας \(Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου\)](#).

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Αριστοτέλη [Πολιτικά 1299b](#) [Στο *Aristotelis Politica*. 1921 [ανατ. 1957]. Ed. W. D. Ross. Oxford: Clarendon Press].

Αριστοτέλη [Αθηναίων Πολιτεία 29.5](#) [Στο *Atheniensium respublica*. 1920. Ed. Kenyon, Frederic G Sir. New York: Oxford University Press].

Αριστοφάνη [Λυσιστράτη](#) [Στο *Aristophanes Lysistrata*. 1872 [2003/ 2006¹⁸]. Ed. William James Hickie. *The Comedies of Aristophanes. A New and Literal Translation*. Volume 2. London: Bohn's Library].

[Θουκυδίδου Ιστορία 8.69.1-8.70.2/ 8.1.3-4/ 8.67.3](#) [Στο *Thucydidis Historiae*. 1910. Ed. Jones, Henry Stuart. Oxford Classical Texts. Oxford: Oxford University Press]. [Μτφρ. Ε.Κ. Βενιζέλος. [1940] 1960. *Θουκυδίδου Ιστορία*. I–II. 2η έκδ. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της Εστίας]. [Μτφρ. Ε. Λαμπρίδη. 1962. *Θουκυδίδου Ιστορία*. Πρόλογος, μετάφραση, σχόλια. Εισαγωγή: Ι.Θ. Κακριδής. I–IV. Αθήνα: Γκοβόστης].

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Ιστοσελίδες

[Το ολιγαρχικό κίνημα των 400 στην αρχαία Αθήνα](#) [πηγή: Αρχαία Ελληνικά]

[Henry George Liddell & Robert Scott: A Greek – English Lexicon](#) [πηγή:

Ηλεκτρονικό Ελληνο-αγγλικό λεξικό. Oxford: Clarendon Press. 1940].

[Νέο φως στο πραξικόπημα κατά του Μακαρίου το 1974](#) [πηγή: Άρθρο της εφημερίδας «Ημερησία». 16/ 07/ 2011].

[Εισαγωγή στην πολιτική της κλασικής Αθήνας](#) [πηγή: Ίδρυμα Μείζονος ελληνισμού].

[Επάνοδος του Αλκιβιάδη](#) [πηγή: Ιστορία Ελληνικού Έθνους. Από το μύθο ως τις αρχές του 21^{ου} αιώνα].

[Δημοσθένης, «Περί των Ροδίων Ελευθερίας»](#) [πηγή: Ανθολόγιο Αττικής Πεζογραφίας. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα].

[Το πραξικόπημα της 21^{ης} Απριλίου 1967](#) [πηγή: Σαν Σήμερα].

[Από τον Αττίλα 1 στον Αττίλα 2](#) [πηγή: Σαν Σήμερα].

[Θρασύβουλος, περίπου 455-388](#) [πηγή: Άρθρο της εφημερίδας «Το Βήμα». International Edition. 21/03/2004].

[The history of the council](#) [πηγή: The Stoa Consortium. Άρθρο του Christopher W. Blackwell. 23/ 01/ 2003].

[Glogster](#) [ελεύθερο λογισμικό δημιουργίας πολυτροπικού κειμένου]

[Linoit](#) [ελεύθερο λογισμικό δημιουργίας πολυτροπικού κειμένου].

[ComicStripCreator](#) [ιστοσελίδα δημιουργίας κόμικς]

Διδακτική πορεία / στάδια /φάσεις

Για τη διευκόλυνση διδάσκοντα και διδασκομένων κρίνεται σκόπιμο η κατανομή των μαθητών σε ομάδες να έχει προηγηθεί των ωρών διδασκαλίας που αφιερώνονται στο σενάριο. Επίσης χρήσιμο θα ήταν, προς αποφυγή απώλειας χρόνου, ο διδάσκων να έχει φροντίσει εκ των προτέρων για την ορθή λειτουργία και παρουσίαση όλων των ιστοσελίδων και λογισμικών. Τέλος, μια σύντομη επαφή του τμήματος με το περιβάλλον Wiki θα ήταν αποτελεσματική κατά την ενασχόληση των μαθητών με τα διάφορα [φύλλα εργασίας](#). Για όλες τις ώρες χρειάζεται το εργαστήριο της πληροφορικής ή η ειδικά εξοπλισμένη αίθουσα, όπως έχει προαναφερθεί.

Α΄ Φάση (1^η διδακτική ώρα)

Τη συγκεκριμένη ώρα βασικός στόχος του διδάσκοντα είναι η άμεση επαφή των μαθητών με το κείμενο και η πλήρης κατανόηση της χρονικής περιόδου. Αφού διαβαστεί όλο το κείμενο από τον διδάσκοντα, με τον κατάλληλο επιτονισμό, θα προχωρήσουμε σε αναλυτική διδασκαλία των δύο πρώτων παραγράφων. Είναι πολύ σημαντικό να δουλέψουμε μαζί με τους μαθητές αυτές τις παραγράφους. Ίσως είναι η πρώτη φορά που ασχολούνται με σενάριο διδασκαλίας στη θεματογραφία, άρα εμείς καλούμαστε να οδηγήσουμε το τμήμα, τουλάχιστον σε αυτή τη φάση διδασκαλίας. Ίσως χρειαστεί να ξαναδιαβάσουμε τις δύο παραγράφους και στη συνέχεια να παραπέμψουμε τους μαθητές στο [πρώτο φύλλο εργασίας](#), το οποίο είναι κοινό για όλες τις ομάδες.

Οι ερωτήσεις [του φύλλου](#) θα διευκολύνουν στη χρονολόγηση του αποσπάσματος. Ο επιρρηματικός προσδιορισμός που έχει κυρίαρχη θέση είναι ο «*τῶν ἐν Δεκελείᾳ πολεμίων ἔνεκα*». Θα αναφερθούμε στο φαινόμενο της αναστροφής της πρόθεσης, παραπέμποντας στην αντίστοιχη σελίδα του βιβλίου του συντακτικού της αρχαίας ελληνικής. Το αναμενόμενο προς κατανόηση από τους μαθητές μας είναι ότι βρισκόμαστε στην τρίτη φάση του πελοποννησιακού πολέμου, έχει συντελεστεί η καταστροφή στη Σικελία και η κατάσταση στην Αθήνα γίνεται δυσκολότερη εξαιτίας του αποκλεισμού από τη Δεκέλεια (ιστορικά γεγονότα γνωστά στους μαθητές). Στη δεύτερη παράγραφο θα τονιστεί ιδιαίτερα η αντίθεση ανάμεσα σε αυτούς που δεν γνώριζαν και στους συνωμότες οι οποίοι δεν θα επέτρεπαν καμία αντίδραση στην κατάλυση του πολιτεύματος. Έμφαση επίσης δίνουμε στα παράγωγα του ἐνίσταμαι, (ένσταση είναι ουσιαστικά η λέξη που ζητάμε από τους μαθητές μας και η χρήση της σήμερα) και τον υποθετικό λόγο που περιέχει το ρήμα.

Στη συνέχεια, ζητάμε από τους μαθητές μας να ανακαλέσουν στη μνήμη τους από την ύλη της Α΄ Λυκείου τις ιδιομορφίες της γλώσσας και του ύφους του

Θουκυδίδη και τους καλούμε να αναζητήσουν συγκεκριμένα παραδείγματα από το απόσπασμα (παραπέμπουμε στις αντίστοιχες σελίδες εισαγωγής της Α΄ Λυκείου, για να έχουν όλη την πληροφόρηση στον υπολογιστή τους).

Οι ερωτήσεις έξι και επτά αναφέρονται στη σύνταξη και μετάφραση του αποσπάσματος. Στην ερώτηση έξι ο στόχος είναι να γίνει αντιληπτό ότι η ορθή συντακτική σειρά των λέξεων της αρχαίας διευκολύνει τη μετάφραση στη νέα ελληνική. Η ερώτηση επτά επικεντρώνει το ενδιαφέρον των μαθητών σε συγκεκριμένες λέξεις ή ονοματικά σύνολα της αρχαίας και τη σύνταξή τους. Με την ερώτηση οκτώ επιδιώκουμε τη συνεργασία των μαθητών, την ανάπτυξη της κριτικής τους ικανότητας, τη διατύπωση σχολίων, τη σύγκριση και την αυτοαξιολόγησή τους. Είναι σημαντικό να υπάρχει ταύτιση της μετάφρασης στην ερώτηση έξι και της σύνταξης στην ερώτηση επτά. Οι διαφορετικές απαντήσεις των ομάδων θα σχολιαστούν, αιτιολογηθούν και στο τέλος θα αναρτηθούν στο wiki του μαθήματος.

Β΄ Φάση (2^η & 3^η διδακτική ώρα)

Οι επόμενες δύο διδακτικές ώρες θα αφιερωθούν στη διεξοδική ενασχόληση με τις υπόλοιπες παραγράφους του αποσπάσματος. Κάθε ομάδα θα ερευνήσει μία (ή και λίγο περισσότερο) παράγραφο, θα συντάξει, θα προσπαθήσει να μεταφράσει, θα ασχοληθεί με ένα συγκεκριμένο συντακτικό φαινόμενο και τέλος θα παρουσιάσει τις δραστηριότητές της στους συμμαθητές της. Από τα ενενήντα λεπτά των δύο διδακτικών ωρών τα εξήντα αφιερώνονται στις δραστηριότητες των μαθητών και τα τριάντα στην παρουσίασή τους από τις ομάδες.

Αφού δώσουμε στους μαθητές το [2^ο φύλλο εργασίας](#), τους ενημερώνουμε για το τι ακριβώς καλούνται να μελετήσουν. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει τη μελέτη μιας παραγράφου της ιστορικής αφήγησης των γεγονότων του 411 π.Χ. από τον Θουκυδίδη (8.69.3 – 8.70.2). Οι δραστηριότητες κάθε ομάδας είναι του ίδιου βαθμού δυσκολίας και ακολουθούν την ίδια δομή. Η πρώτη δραστηριότητα επιζητά τη

σύνταξη και μετάφραση του αποσπάσματος, σε περίπτωση δε που υπάρχουν άγνωστες λέξεις (κατά την κρίση του διδάσκοντα) οι μαθητές οδηγούνται στη χρήση λεξικού (στην περίπτωση που οι μαθητές έχουν περισσότερες άγνωστες λέξεις καλό είναι να οδηγηθούν στη χρήση του λεξικού, αφού έχουν εξαντλήσει όλες τις απόπειρες κατανόησης της λέξης). Η πρώτη ομάδα δεν έχει να ασχοληθεί με αυτή τη δραστηριότητα, αφού όλες οι λέξεις είναι (μάλλον) γνωστές. Η τρίτη δραστηριότητα (ας θυμηθούμε...) αφορά την υπενθύμιση γραμματικών και συντακτικών φαινομένων μέσα από τη μορφή ερωτήσεων. Γραμματικά τα φαινόμενα που κυριαρχούν είναι ο αόριστος β', ο παθητικός αόριστος α' και β', η κλίση αντωνυμιών και οι κλιτοί τύποι ρημάτων της β' συζυγίας (δίδωμι, δίδομαι, ἴστημι, ἴσταμαι). Οι συντακτικές ερωτήσεις αποσκοπούν στην υπενθύμιση της σύνταξης της μετοχής και διαφόρων αντωνυμιών.

Η τέταρτη (τρίτη για την 1^η ομάδα) δραστηριότητα αφορά τη δημιουργία μιας σύντομης παρουσίασης με σκοπό την υπενθύμιση κάποιων συντακτικών φαινομένων. Συγκεκριμένα, η [πρώτη ομάδα](#) καλείται να δημιουργήσει μια παρουσίαση σχετικά με τις αναφορικές προτάσεις, η [δεύτερη ομάδα](#) σχετικά με τις χρονικές και υποθετικές προτάσεις. Η [τρίτη ομάδα](#) θα παρουσιάσει τους εμπρόθετους επιρρηματικούς προσδιορισμούς και η [τέταρτη](#) θα ασχοληθεί με την απρόσωπη σύνταξη.

Η επαναληπτική φύση των δραστηριοτήτων βοηθά τόσο στην υπενθύμιση των φαινομένων όσο και στη συνειδητοποίηση των ελλείψεων και των αδυναμιών από πλευράς μαθητών. Η παρουσίαση των δραστηριοτήτων θα καλύψει το τελευταίο μισάωρο και ο διδάσκων έχει τη δυνατότητα παρέμβασης όπου κρίνεται σκόπιμο, λαμβάνοντας κάθε φορά υπόψη τις αδυναμίες του τμήματος (π.χ. ενδέχεται να μην έχει πραγματοποιηθεί η διδασκαλία των αναφορικών προτάσεων στην Α' Λυκείου. Σε μια τέτοια περίπτωση καλό θα ήταν να προηγηθεί η διδασκαλία από τον διδάσκοντα και κατά τη διάρκεια του σεναρίου να εμπεδωθεί η ύλη).

Γ' Φάση (4^η & 5^η διδακτική ώρα)

Σε αυτή τη φάση εμβαθύνουμε στο νόημα και τα μηνύματα του αρχαίου κειμένου και προσπαθούμε να συγκρίνουμε με το σήμερα. Οι δύο ομάδες ασχολούνται με την αρχαιότητα, ενώ οι άλλες δύο με την Ελλάδα του 20^{ου} αιώνα. Κοινό θέμα έρευνας και αναζήτησης του [τρίτου φύλλου εργασίας](#) αποτελούν τα αίτια που μπορούν να οδηγήσουν σε πολιτειακές εκτροπές.

Η [πρώτη ομάδα](#) θα ασχοληθεί πιο ερευνητικά με το ολιγαρχικό πραξικόπημα του 411 π.Χ. αλλά και με την τυραννία των «τριάκοντα». Εντύπωση έχει ήδη προκαλέσει από το πρώτο φύλλο εργασίας η έλλειψη αντίδρασης. Κανένας πολίτης και κανένα πολιτειακό όργανο δεν αντιστέκεται στην ανατροπή. Η αντίδραση δημιουργείται μακριά, στην πρώτη περίπτωση, στη Σάμο και στη δεύτερη, στα σύνορα της Βοιωτίας. Και στις δύο περιπτώσεις όμως ο αρχηγός της αντίστασης και υποστηρικτής του δημοκρατικού πολιτεύματος είναι ο ίδιος, ο Θρασύβουλος (μέρος της δράσης του οι μαθητές έχουν παρακολουθήσει στα Ελληνικά του Ξενοφώντα στην Α' Λυκείου). Οι μαθητές καλούνται, αφού μελετήσουν τις σύγχρονες αναλύσεις των γεγονότων να δημιουργήσουν ένα κόμικς: ένας Αθηναίος παππούς αφηγείται μετά από χρόνια στο εγγόνι του τα γεγονότα, τη δράση του Θρασύβουλου, την έλλειψη αγωνιστικής διάθεσης των Αθηναίων.

Η [δεύτερη ομάδα](#), που ασχολείται με την αρχαιότητα, εμβαθύνει περισσότερο, καθώς εμπλέκεται με τη μελέτη του πολιτεύματος και τις αναφορές των αρχαίων συγγραφέων, σε αυτό. Συγκεκριμένα, διερευνούν το έργο της Βουλής των πεντακοσίων και των προβούλων και μελετούν αποσπάσματα του Θουκυδίδη και του Αριστοτέλη που αναφέρονται στις πολιτειακές μεταβολές της Αθήνας και ουσιαστικά φανερώνουν ότι η τυραννία των «τριάκοντα» είχε τις ρίζες της στην ολιγαρχική μεταβολή του 411 π.Χ. Οι μαθητές, όταν αποκτήσουν πλήρη εικόνα της κατάστασης έχοντας διαβάσει και σύγχρονα ιστολόγια που αναλύουν τα γεγονότα, καλούνται να

ενσαρκώσουν τον Θρασύβουλο και συγκεκριμένα να γράψουν το λόγο που εκφώνησε στα αθηναϊκά πληρώματα που ναυλοχούσαν στη Σάμο. Ο στόχος του δημοκρατικού ηγέτη και του λόγου που θα εκφωνήσει είναι να ενημερώσει το στόλο, να πείσει τους άντρες του και να επαναφέρει το πολίτευμα.

Οι άλλες δύο ομάδες θα ασχοληθούν με τις πολιτειακές εκτροπές που σημάδεψαν τη σύγχρονη ελληνική ιστορία. Η τρίτη ομάδα θα διερευνήσει τη δικτατορία του 1967, τις αφορμές και τα αίτια. Η έκρυθμη πολιτική κατάσταση της δεκαετίας του 1960, η έλλειψη συναίνεσης και ορθής πολιτικής βούλησης συνετέλεσαν στην επιβολή ενός δικτατορικού καθεστώτος με οδυνηρές για την ελληνική κοινωνία συνέπειες. Μια από τις συνέπειες καλείται ουσιαστικά να διερευνήσει η τέταρτη ομάδα, αφού το αποτυχημένο πραξικόπημα του Ιουλίου 1974 εναντίον του αρχιεπισκόπου Μακαρίου άνοιξε «τους ασκούς του Αιόλου» και οδήγησε στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο και τη διχοτόμηση του νησιού. Το ιστορικό γεγονός του 1967 ως παράγοντας για το ιστορικό γεγονός του 1974, η μεταβολή στην κοινωνική δομή και η καταστροφή. Σαφώς είναι αυθαίρετο να εξομοιώσουμε την κατάσταση της αθηναϊκής δημοκρατίας από το 411 π.Χ. έως το 404 π.Χ. με εκείνη της Ελλάδας του 1967-1974. Δεν παύει όμως να παραμένει δελεαστικό για περαιτέρω αναλυτική μελέτη πολιτειακής και ιστορικής μορφής. Και οι δύο ομάδες θα καταλήξουν δημιουργώντας από μια αφίσα (χρησιμοποιώντας το Glogster ή το Linoit) όπου θα καθίστανται σαφή τα αίτια, οι τακτικές του καθεστώτος και οι συνέπειες της δικτατορίας.

Δ' Φάση (6^η διδακτική ώρα)

Στην τελευταία διδακτική ώρα συγκαλείται η ολομέλεια. Οι ομάδες παρουσιάζουν τις εργασίες τις οποίες ολοκλήρωσαν τις δυο προηγούμενες διδακτικές ώρες. Καλό είναι η παρουσίαση να μην υπερβεί τα είκοσι λεπτά. Αφού ολοκληρωθεί ο κύκλος των παρουσιάσεων οι μαθητές καλούνται να καταγράψουν σε μορφή κοινής πια

παρουσίασης τα κοινά αίτια και τις κοινές συνέπειες όλων των πραξικοπημάτων που ασχολήθηκαν, καθώς και τα κατασταλτικά μέτρα των καθεστώτων (10 λεπτά)

Στη συνέχεια, καλούνται να συμπληρώσουν τους πίνακες που παρατίθενται στο [τέταρτο φύλλο εργασίας](#) και αφορούν αδυναμίες που παρουσιάστηκαν στις απαντήσεις των γραμματικών ή συντακτικών ασκήσεων ή την άγνοια συγκεκριμένων ιστορικών γεγονότων. Στόχος μας ουσιαστικά εδώ είναι η μέχρι το τέλος προσπάθεια παρακίνησης σε μελέτη και πραγματική ενασχόληση με το γνωστικό αντικείμενο.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Φύλλο εργασίας 1 (κοινό)

1^η διδακτική ώρα

Ακούστε τον καθηγητή σας να διαβάζει το παρακάτω απόσπασμα και στη συνέχεια διαβάστε το προσεκτικά κι εσείς.

[8.69.1] «Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία οὐδενὸς ἀντειπόντος, ἀλλὰ κυρώσασα ταῦτα διελύθη, τοὺς τετρακοσίους ἤδη ὕστερον τρόπῳ τοιῶδε ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσήγαγον. ἦσαν [δ'] Ἀθηναῖοι πάντες αἰεὶ οἱ μὲν ἐπὶ τείχει, οἱ δ' ἐν τάξει, τῶν ἐν Δεκελείᾳ πολεμίων ἔνεκα ἐφ' ὄπλοις· [8.69.2] τῇ οὖν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς μὲν μὴ ξυνειδότας εἶασαν ὥσπερ εἰώθεσαν ἀπελθεῖν, τοῖς δ' ἐν τῇ ξυνωμοσίᾳ εἴρητο ἡσυχῇ μὴ ἐπ' αὐτοῖς τοῖς ὄπλοις, ἀλλ' ἄπωθεν περιμένειν, καὶ ἦν τις ἐνιστῆται τοῖς ποιουμένοις, λαβόντας τὰ ὄπλα μὴ ἐπιτρέπειν».

Προσπαθήστε να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις αναφορικά με το περιεχόμενο, τη σύνταξη και τη μορφή του κειμένου:

1. Σε ποιον χώρο ποιας πόλης λαμβάνει χώρα το γεγονός; Ποιοι είναι οι «πρωταγωνιστές»;

2. Ποιος επιρρηματικός προσδιορισμός της πρώτης παραγράφου (8.69.1) σας βοηθά να χρονολογήσετε το απόσπασμα; Σε ποια ιστορική περίοδο τοποθετούνται τα αφηγούμενα γεγονότα; Τι επιρρηματικός προσδιορισμός είναι και τι έχετε να παρατηρήσετε σχετικά με τη θέση της πρόθεσης;

3. Ποια είναι τα μέλη της αντίθεσης στη δεύτερη παράγραφο (8.69.2); Ποια οδηγία πήραν οι γνώστες της συνωμοσίας;

4. Μπορείτε να μεταφράσετε την υπόθεση: «ἦν τις ἐνιστῆται τοῖς ποιουμένοις»; Βρείτε λέξεις της νέας ελληνικής για το «ἐνιστῆται», για να βοηθηθείτε χρησιμοποιήστε [λεξικά αναζήτησης](#).

5. Υπάρχουν κάποιες ιδιομορφίες γλώσσας και ύφους που σας βοηθούν να αναγνωρίσετε το συγγραφέα του κειμένου; (λάβετε επίσης υπόψη σας το χρονολογικό σήμαντρο της 2^{ης} ερώτησης). Καταγράψτε τις σημαντικότερες από αυτές δίνοντας παραδείγματα από το κείμενο. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε την [εισαγωγή στην ιστοριογραφία της Α΄ Λυκείου](#)

Χαρακτηριστικά γλώσσας και ύφους	Παράδειγμα

	 <p>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ <i>επένδυση στην κοινωνία της γνώσης</i></p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
<p>ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ</p> <p>Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>		

--	--

6. Αφού λάβετε υπόψη σας την «κατά κώλα» διαίρεση του κειμένου (στήλη 1), βάλτε σε συντακτική σειρά τις λέξεις της αρχαίας ελληνικής (στήλη 2), για να αποδώσετε τη μετάφραση στη νέα ελληνική (στήλη 3)

Κατά κώλα διαίρεση	Συντακτική σειρά	Μετάφραση
<p>Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία οὐδενὸς ἀντειπόντος, ἀλλὰ κυρώσασα ταῦτα διελύθη</p>		
<p>τοὺς τετρακοσίους ἤδη ὕστερον τρόπῳ τοιῶδε ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσήγαγον.</p> <p>ἦσαν [δ'] Ἀθηναῖοι πάντες αἰεὶ οἱ μὲν ἐπὶ τείχει, οἱ δ' ἐν τάξει, τῶν ἐν Δεκελείᾳ πολέμιων ἕνεκα ἐφ' ὅπλοις·</p>		
<p>τῇ οὖν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τοὺς μὲν μὴ ξυνειδότας εἶασαν ὥσπερ εἰώθεσαν ἀπελθεῖν,</p>		
<p>τοῖς δ' ἐν τῇ ξυνωμοσίᾳ εἶρητο ἡσυχῇ μὴ ἐπ'</p>		

	 <p>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ <i>επένδυση στην κοινωνία της γνώσης</i></p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
<p>ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>		

αὐτοῖς τοῖς ὄπλοις, ἀλλ' ἄπωθεν περιμένειν		
καὶ ἦν τις ἐνιστῆται τοῖς ποιουμένοις, λαβόντας τὰ ὄπλα μὴ ἐπιτρέπειν		

7. Μπορείτε να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παρακάτω όρους;

Όρος	Χαρακτηρισμός
ἀντειπόντος	
πάντες	
τῶν ἐν Δεκελείᾳ πολεμίων ἕνεκα	
ὥσπερ εἰώθεσαν	
τοῖς δ' ἐν τῇ ξυνωμοσίᾳ	
περιμένειν	
τοῖς ποιουμένοις,	

8. Στο τέλος της ώρας όλες οι ομάδες συγκρίνετε τις απαντήσεις σας.

Προσπαθήστε να αιτιολογήσετε τις διαφορές, αν υπάρχουν.

Φύλλο εργασίας 2

2^η & 3^η διδακτική ώρα

Ομάδα Α΄

Διαβάστε την παρακάτω παράγραφο του αποσπάσματος:

[8.69.3] «ἦσαν δὲ καὶ Ἄνδριοι καὶ Τήνιοι καὶ Καρυστίων τριακόσιοι καὶ Αἰγινήτων τῶν ἐποίκων, οὓς Ἀθηναῖοι ἔπεμψαν οἰκήσοντας, ἐπ’ αὐτὸ τοῦτο ἦκοντες ἐν τοῖς ἑαυτῶν ὅπλοις, οἷς ταῦτ’ ἀποείρητο. [8.69.4] τούτων δὲ διατεταγμένων οὕτως ἐλθόντες οἱ τετρακόσιοι μετὰ ξιφιδίου ἀφανοῦς ἕκαστος (ἐπέστησαν)».

Δραστηριότητα 1:

Προσπαθήστε να διαιρέσετε «κατά κώλα» το απόσπασμα και στη συνέχεια να βάλετε σε συντακτική σειρά τις λέξεις της αρχαίας ελληνικής, για να αποδώσετε τη μετάφραση στη νέα ελληνική.

Κατά κώλα διαίρεση	Συντακτική σειρά	Μετάφραση

Δραστηριότητα 2 (ας θυμηθούμε...):

Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις που αφορούν γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, χωρίς να ανατρέξετε σε βιβλίο γραμματικής ή συντακτικού:

- οικήσοντας: χαρακτηρίστε συντακτικά τη μετοχή και αιτιολογήστε την απάντησή σας

- έαυτῶν: αναγνωρίστε γραμματικά τη λέξη

- διατεταγμένων: χαρακτηρίστε συντακτικά τη μετοχή, αιτιολογήστε αν είναι συνημμένη ή απόλυτη. Αναγνωρίστε γραμματικά τη μετοχή και γράψτε την κλίση της οριστικής και προστακτικής παρακειμένου μέσης φωνής του ρήματος.

- έλθόντες: αναγνωρίστε γραμματικά τον τύπο και γράψτε την προστακτική αορίστου β' ενεργητικής φωνής. Θυμάστε ποια άλλα ρήματα παρουσιάζουν την ίδια ιδιομορφία στο β' ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεργητικής φωνής αορίστου β';

- άφανους: Αναγνωρίστε γραμματικά τον τύπο και γράψτε τη δοτική και κλητική ενικού και τη δοτική πληθυντικού στο αρσενικό γένος

Δραστηριότητα 3 (ας υπενθυμίσουμε...):

Καταγράψτε τις δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου. Θυμάστε ποια είναι τα είδη των αναφορικών προτάσεων; Δημιουργήστε μια σύντομη παρουσίαση δύο σελίδων στο PowerPoint σχετική με τα είδη και τη βασική θεωρία των αναφορικών προτάσεων. Χρησιμοποιήστε το διαδραστικό βιβλίο του [συντακτικού της αρχαίας ελληνικής](#).

Ομάδα Β΄

Διαβάστε την παρακάτω παράγραφο του αποσπάσματος:

[8.69.4] «καὶ οἱ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν μετ’ αὐτῶν [Ἕλληνες] νεανίσκοι, οἷς ἐχρῶντο εἶ τί που δέοι χειροῦργεῖν, ἐπέστησαν τοῖς ἀπὸ τοῦ κυάμου βουλευταῖς οὓσιν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐξιέναι λαβοῦσι τὸν μισθόν· ἔφερον δὲ αὐτοῖς τοῦ ὑπολοίπου χρόνου παντὸς αὐτοὶ καὶ ἐξιούσιν ἐδίδοσαν».

Δραστηριότητα 1:

Προσπαθήστε να διαιρέσετε «κατά κόλα» το απόσπασμα και στη συνέχεια να βάλετε σε συντακτική σειρά τις λέξεις της αρχαίας ελληνικής, για να αποδώσετε τη μετάφραση στη νέα ελληνική.

Κατά κόλα διαίρεση	Συντακτική σειρά	Μετάφραση

--	--	--

Δραστηριότητα 2 (ας βοηθηθούμε...):

Ανατρέξτε στο [λεξικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας Liddel & Scott](#) και αναζητήστε τις σημασίες και συντάξεις των «ἐχρῶντο» και «χειρουργεῖν», για να βοηθηθείτε στη μετάφραση του αποσπάσματος. Αναζητήστε επίσης τη σημασία του «κνάμου».

Δραστηριότητα 3 (ας θυμηθούμε...):

Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις που αφορούν γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, χωρίς να ανατρέξετε σε βιβλίο γραμματικής ή συντακτικού:

- λαβοῦσι: Να κάνετε γραμματική αναγνώριση του τύπου και να κλίνετε την προστακτική αορίστου β΄ της ενεργητικής φωνής. Θυμάστε ποια άλλα ρήματα παρουσιάζουν την ίδια ιδιομορφία στο β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεργητικής φωνής αορίστου β΄;

- ἐδίδοσαν: Να αναγνωρίσετε γραμματικά τον τύπο και να γράψετε το γ΄ πληθυντικό όλων των εγκλίσεων του αορίστου β΄ στη φωνή που βρίσκεται.

- ἐξιέναι: Να αναγνωρίσετε συντακτικά και γραμματικά τον τύπο και να γράψετε το γ΄ ενικό πρόσωπο όλων των εγκλίσεων του ενεστώτα.

- **έξιούσιν:** Να αναγνωρίσετε συντακτικά και γραμματικά τον τύπο και να κλίνετε τον ενικό και πληθυντικό αριθμό του αρσενικού γένους της μετοχής του ενεστώτα.

Δραστηριότητα 4 (ας υπενθυμίσουμε...):

«εἰ τί πον δέοι χειρουργεῖν»: χαρακτηρίστε συντακτικά την πρόταση λαμβάνοντας υπόψη τη θεωρία του συντακτικού της αρχαίας ελληνικής. Στη συνέχεια, δημιουργήστε μια σύντομη παρουσίαση δύο σελίδων στο PowerPoint, για να υπενθυμίσετε στους συμμαθητές σας τη θεωρία των υποθετικών και χρονικών προτάσεων.

Ομάδα Γ΄

Διαβάστε την παρακάτω παράγραφο του αποσπάσματος:

[8.70.1] «ὥς δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἢ τε βουλή οὐδὲν ἀντειποῦσα ὑπεξήλθε καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται οὐδὲν ἐνεωτέριζον, ἀλλ' ἠσύχαζον, οἱ [δὲ] τετρακόσιοι ἐσελθόντες ἐς τὸ βουλευτήριον τότε μὲν πρυτάνεις τε σφῶν αὐτῶν ἀπεκλήρωσαν καὶ ὅσα πρὸς τοὺς θεοὺς εὐχαῖς καὶ θυσίαις καθιστάμενοι ἐς τὴν ἀρχὴν ἐχρήσαντο, ὕστερον δὲ πολὺ μεταλλάξαντες τῆς τοῦ δήμου διοικήσεως (πλὴν τοὺς φεύγοντας οὐ κατήγον τοῦ Ἀλκιβιάδου ἔνεκα) τὰ τε ἄλλα ἔνεμον κατὰ κράτος τὴν πόλιν».

Δραστηριότητα 1:

Προσπαθήστε να διαιρέσετε «κατά κόλα» το απόσπασμα και στη συνέχεια να βάλετε σε συντακτική σειρά τις λέξεις της αρχαίας ελληνικής, για να αποδώσετε τη μετάφραση στη νέα ελληνική.

Κατά κόλα διαίρεση	Συντακτική σειρά	Μετάφραση

Δραστηριότητα 2 (ας βοηθηθούμε...):

Ανατρέξτε στο [λεξικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας Liddel & Scott](#) και αναζητήστε τη σημασία και σύνταξη του «ἐνεωτέριζον», για να βοηθηθείτε στη μετάφραση του αποσπάσματος.

Δραστηριότητα 3 (ας θυμηθούμε...):

Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις που αφορούν γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, χωρίς να ανατρέξετε σε βιβλίο γραμματικής ή συντακτικού:

- ἀντειπουσα: Να κάνετε γραμματική αναγνώριση του τύπου και να κλίνετε την προστακτική αορίστου β΄ της ενεργητικής φωνής. Θυμάστε ποια άλλα ρήματα παρουσιάζουν την ίδια ιδιομορφία στο β΄ ενικό πρόσωπο της προστακτικής ενεργητικής φωνής αορίστου β΄;

- **ένεωτέριζον:** Να αναγνωρίσετε γραμματικά τον τύπο και να γράψετε την οριστική του μέλλοντα ενεργητικής φωνής. Ποια άλλα ρήματα σχηματίζουν τον μέλλοντα κατά τον ίδιο τρόπο;

- **καθιστάμενοι:** Να αναγνωρίσετε συντακτικά και γραμματικά τον τύπο και να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο όλων των εγκλίσεων του ενεστώτα στη φωνή που βρίσκεται.

- **σφῶν αὐτῶν:** Να αναγνωρίσετε συντακτικά και γραμματικά τον τύπο .

- **τῆς τοῦ δήμου διοικήσεως:** να χαρακτηρίσετε συντακτικά το ονοματικό σύνολο.

Δραστηριότητα 4 (ας υπενθυμίσουμε...)

Αφού αναζητήσετε και καταγράψετε τους εμπρόθετους επιρρηματικούς προσδιορισμούς του αποσπάσματος να δημιουργήσετε μια σύντομη παρουσίαση δύο σελίδων στο PowerPoint, για να υπενθυμίσετε στους συμμαθητές σας τη θεωρία αυτών των προσδιορισμών. Αναζητήστε πληροφορίες στο [συντακτικό της αρχαίας ελληνικής](#).

Ομάδα Δ'

Διαβάστε την παρακάτω παράγραφο του αποσπάσματος:

[8.70.2] «καὶ ἄνδρας τέ τινες ἀπέκτειναν οὐ πολλούς, οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι ὑπεξαίρεθῆναι, καὶ ἄλλους ἔδησαν, τοὺς δὲ καὶ μετεστήσαντο· πρὸς τε Ἄγιν τὸν Λακεδαιμονίων βασιλέα ὄντα ἐν τῇ Δεκελείᾳ ἐπεκηρυκεύοντο, λέγοντες διαλλαγῆναι βούλεσθαι καὶ εἰκὸς εἶναι αὐτὸν σφίσι καὶ οὐκέτι τῷ ἀπίστῳ δήμῳ μᾶλλον ξυγχορεῖν».

Δραστηριότητα 1:

Προσπαθήστε να διαιρέσετε «κατά κώλα» το απόσπασμα και στη συνέχεια να βάλετε σε συντακτική σειρά τις λέξεις της αρχαίας ελληνικής, για να αποδώσετε τη μετάφραση στη νέα ελληνική.

Κατά κώλα διαίρεση	Συντακτική σειρά	Μετάφραση

Δραστηριότητα 2 (ας βοηθηθούμε...):

Ανατρέξτε στο [λεξικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας Liddel & Scott](#) και αναζητήστε τις σημασίες και συντάξεις των «ἔδησαν» και «μετεστήσαντο», για να βοηθηθείτε στη μετάφραση του αποσπάσματος.

Δραστηριότητα 3 (ας θυμηθούμε...):

Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις που αφορούν γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα, χωρίς να ανατρέξετε σε βιβλίο γραμματικής ή συντακτικού:

- **ύπεξαιρεθῆναι**: Να κάνετε γραμματική αναγνώριση του τύπου και να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο όλων των εγκλίσεων του παθητικού αορίστου. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τον τύπο.

- **διαλλαγήναι**: Να αναγνωρίσετε γραμματικά τον τύπο και να γράψετε το β' πληθυντικό πρόσωπο όλων των εγκλίσεων του παθητικού αορίστου β'.

- **σφίσι**: Να αναγνωρίσετε συντακτικά και γραμματικά τον τύπο.

- **σφῶν αὐτῶν**: Να αναγνωρίσετε συντακτικά και γραμματικά τον τύπο .

- **αὐτόν**: Να χαρακτηρίσετε γραμματικά και συντακτικά τον τύπο.

Δραστηριότητα 4 (ας υπενθυμίσουμε...):

«εἰκὸς εἶναι αὐτόν σφίσι καὶ οὐκέτι τῷ ἀπίστῳ δήμῳ μᾶλλον ξυγχαρεῖν»: Αφού συντάξετε αναλυτικά το χωρίο να αναγνωρίσετε αν η σύνταξη είναι προσωπική ή απρόσωπη. Δημιουργήστε μια σύντομη παρουσίαση δύο σελίδων στο PowerPoint,

για να υπενθυμίσετε στους συμμαθητές σας τη θεωρία της απρόσωπης σύνταξης.
Αναζητήστε πληροφορίες στο [συντακτικό της αρχαίας ελληνικής](#).

Η διάρκεια όλων των δραστηριοτήτων όλων των ομάδων πρέπει να μην υπερβεί τα εξήντα λεπτά. Τα τριάντα λεπτά της 3^{ης} διδακτικής ώρας θα διατεθούν για την παρουσίαση των δραστηριοτήτων των μαθητών.

Φύλλο εργασίας 3

4^η & 5^η διδακτική ώρα

Στόχος του συγκεκριμένου φύλλου εργασίας είναι η έρευνα και καταγραφή των αιτιών και των παραγόντων που μπορούν να οδηγήσουν σε μια εκτροπή του δημοκρατικού πολιτεύματος διαχρονικά. Επίσης, θα ασχοληθούμε και με τις συνέπειες που μπορεί να έχει αυτή η εκτροπή στην κοινωνία της συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Κάθε ομάδα λοιπόν θα διερευνήσει ένα πραξικόπημα με σκοπό την ικανοποίηση των προαναφερθέντων στόχων. Στο τέλος, θα συζητήσουμε τα κοινά στοιχεία αιτιών, παραγόντων και συνεπειών και θα εμβαθύνουμε στους κινδύνους που ενδεχομένως απειλούν τη δημοκρατία σήμερα.

Ομάδα Α΄

Η ομάδα σας θα ασχοληθεί με την αρχαιότητα. Έχετε ήδη διδαχτεί την τυραννίδα των τριάκοντα (404 π.Χ. - 403 π.Χ.) στην Αρχαία Ελληνική ιστοριογραφία της Α΄ Λυκείου. Το κείμενο με το οποίο ασχοληθήκαμε τις προηγούμενες ώρες του σεναρίου αναφέρεται σε μια προηγούμενη προσπάθεια ανατροπής του καθεστώτος της Αθήνας κατά τη διάρκεια του πελοποννησιακού πολέμου.

- Διαβάστε τις παρακάτω πληροφορίες και αναζητήστε τα αίτια των πολιτειακών εκτροπών και τις συνέπειές τους για την κοινωνία της εποχής:
Για την ολιγαρχία των τετρακοσίων πατήστε [εδώ](#) κι [εδώ](#)
Για την τυραννία των «τριάκοντα» πατήστε [εδώ](#)
Για τον ρόλο του Θρασύβουλου στην επαναφορά της δημοκρατίας και στις δύο περιπτώσεις πατήστε [εδώ](#)
- Αφού καταγράψετε τα αίτια και τις συνέπειες των δύο πολιτειακών εκτροπών και τον ρόλο του Θρασύβουλου, δημιουργήστε τρεις σελίδες για ένα κόμικς (χρησιμοποιώντας το [comicstripcreator](#)) με το εξής θέμα:

«Ένας Αθηναίος παππούς του 380 π.Χ. αφηγείται στο εγγονάκι του τα γεγονότα του 411 π.Χ. και του 404 π.Χ. Προσπαθεί να του εξηγήσει τις αιτίες που οδήγησαν στα δύο πραξικοπήματα, τις συνέπειες για την αθηναϊκή κοινωνία και τη σωτήρια επέμβαση του Θρασύβουλου. Κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί η στάση της εκκλησίας του δήμου κατά το πραξικόπημα του 411 π.Χ.».

- Αναρτήστε το κόμικς στο Wiki του μαθήματος.

Ομάδα Β΄

Η δική σας ομάδα θα ασχοληθεί με την αρχαιότητα, όπως και η ομάδα Α΄. Εσείς όμως θα εμβαθύνετε περισσότερο στο αθηναϊκό πολίτευμα και κυρίως στη βουλή των 500 και τους προβούλους. Για τη βουλή των πεντακοσίων μπορείτε να συμβουλευθείτε και αυτή την [πηγή](#).

- Γράψτε ένα σύντομο κείμενο (100 με 150 λέξεις) σε Word αναφέροντας τις αρμοδιότητες της βουλής των πεντακοσίων και των προβούλων, έως το 411 π.Χ.. Ανεβάστε το κείμενο στο Wiki του μαθήματος.
- Στη συνέχεια, διαβάστε προσεκτικά αυτή [την ιστοσελίδα](#), όπου γίνεται σύγκριση της παρουσίασης των γεγονότων από τον Θουκυδίδη και τον Αριστοτέλη. Η ιστοσελίδα είναι γραμμένη στην αγγλική γλώσσα, οι πηγές που αναφέρονται σας δίνονται παρακάτω:

Θουκυδίδη [8.1.3-4](#)

Θουκυδίδη [8.67.3](#)

Αριστοτέλη [Πολιτικά 1299b](#)

Αριστοτέλη [Αθηναίων Πολιτεία 29.5](#)

Αριστοφάνη [Λυσιστράτη](#) (στ. 420-3, 430-466)

- Κατά την έρευνα της ιστοσελίδας και των πηγών εστιάστε στους παρακάτω άξονες:

- Ποιες αλλαγές συνέβησαν στη βουλή και στον χαρακτήρα του έργου της, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη;
- Για ποιους λόγους συνέβησαν οι αλλαγές, σύμφωνα με τον Θουκυδίδη;
- Τι ακριβώς είναι οι πρόβουλοι και ποιο πολίτευμα (ολιγαρχικό – δημοκρατικό) εκπροσωπούν;
- Ποια ήταν η στάση της εκκλησίας του δήμου στην εκτροπή του πολιτεύματος;
- Τέλος, διαβάστε αυτό [το ιστολόγιο](#), για να έχετε μια πλήρη εικόνα του ολιγαρχικού πραξικοπήματος του 411 π.Χ. Υποθέστε ότι είστε ο Θρασύβουλος και προσπαθείτε να εμπυχώσετε τα πληρώματα των πλοίων στη Σάμο, τα οποία και δεν έχουν σαφή γνώση της κατάστασης της πόλης. Γράψτε τον λόγο που θα εκφωνούσε ο Θρασύβουλος χρησιμοποιώντας όσα περισσότερα στοιχεία μπορείτε από τις πηγές και τις ιστοσελίδες. Στόχος του ομιλητή είναι να αποσαφηνίσει ποια είναι η κατάσταση στην πόλη και να πείσει τα ναυτικά πληρώματα να τον ακολουθήσουν στην προσπάθεια αποκατάστασης της δημοκρατίας και συνέχισης του πολέμου εναντίον της Σπάρτης. Η έκταση του λόγου θα είναι 300 λέξεις.
- Αναρτήστε τον λόγο στο Wiki του μαθήματος.

Ομάδα Γ΄

- Η ομάδα σας θα ασχοληθεί με τη σύγχρονη Ελλάδα και συγκεκριμένα με τη Χούντα των συνταγματαρχών της 21^{ης} Απριλίου 1967. Αφού διαβάσετε το [σχετικό άρθρο](#), θα αναζητήσετε τα αίτια που οδήγησαν στη δικτατορία, τις πρακτικές που ακολούθησε το καθεστώς και τις συνέπειες που είχε για την ελληνική κοινωνία στις δεκαετίες του 1960 και 1970.

- Αναζητήστε επίσης σχετικές φωτογραφίες για τα αίτια, τις πρακτικές και τις συνέπειες.
- Στη συνέχεια, θα δημιουργήσετε μια αφίσα (χρησιμοποιώντας το [Glogster](#) ή το [Linoit](#)) στην οποία θα τοποθετήσετε τις φωτογραφίες που έχετε επιλέξει και θα γράψετε τις αντίστοιχες λεζάντες (σε συνάρτηση πάντα με τις πληροφορίες που συλλέξατε κατά την ανάγνωση του άρθρου). Η αφίσα σας θα έχει τριμερή διάταξη: αιτίες, πρακτικές και συνέπειες του δικτατορικού καθεστώτος του Παπαδόπουλου.
- Ανεβάστε την αφίσα στο Wiki του μαθήματος

Ομάδα Δ΄

- Η ομάδα σας θα ασχοληθεί με το αποτυχημένο πραξικόπημα ανατροπής του αρχιεπισκόπου Μακάριου στην Κύπρο, στις 15 Ιουλίου 1974. Αφού διαβάσετε το [σχετικό άρθρο](#), θα αναζητήσετε τα αίτια που οδήγησαν στο αποτυχημένο πραξικόπημα. Δώστε έμφαση στο γεγονός ότι το συγκεκριμένο πραξικόπημα σχεδιάστηκε και εκτελέστηκε από την κυβέρνηση μιας άλλης χώρας, της Ελλάδας, η οποία υπήρξε και εγγυήτρια δύναμη (μαζί με την Τουρκία και τη Μεγάλη Βρετανία) της Κυπριακής Δημοκρατίας. Στη συνέχεια, διαβάστε [αυτό το άρθρο](#), για να ερευνήσετε τις συνέπειες που έχει για την ελληνική και κυρίως την κυπριακή κοινωνία έως σήμερα.
- Αναζητήστε επίσης σχετικές φωτογραφίες για τα αίτια και τις συνέπειες.
- Στη συνέχεια, θα δημιουργήσετε μια αφίσα (χρησιμοποιώντας το [Glogster](#) ή το [Linoit](#)) στην οποία θα τοποθετήσετε τις φωτογραφίες που έχετε επιλέξει και θα γράψετε τις αντίστοιχες λεζάντες (σε συνάρτηση πάντα με τις πληροφορίες που συλλέξατε κατά την ανάγνωση των άρθρων). Η αφίσα σας θα έχει διμερή διάταξη: αιτίες και συνέπειες της απόπειρας ανατροπής του κυπριακού καθεστώτος από τη δικτατορία των συνταγματαρχών της Αθήνας.

- Ανεβάστε την αφίσα στο Wiki του μαθήματος

Φύλλο εργασίας 4 (κοινό για όλες τις ομάδες)

6^η διδακτική ώρα (σύγκληση ολομέλειας)

Κατά τη διάρκεια των δύο προηγούμενων ωρών αναζητήσατε τα αίτια που οδήγησαν σε διάφορα πραξικοπήματα διαφόρων εποχών. Επίσης, είδατε τις πρακτικές που ακολούθησαν οι διάφορες δικτατορίες, τα κατασταλτικά εν ολίγοις μέτρα που πήραν, καθώς και τις συνέπειες που είχαν στις κοινωνίες της εποχής.

- Σε αυτήν την τελευταία ώρα καλείστε να συγκρίνετε όλες οι ομάδες τα αποτελέσματα της έρευνάς σας.
- Παρουσιάστε όλες οι ομάδες τις εργασίες σας (πεντάλεπτη παρουσίαση για κάθε ομάδα)
- Συζητήστε ποια είναι τα κοινά αίτια, οι κοινές πρακτικές και οι κοινές συνέπειες. Δημιουργήστε μια κοινή τρισέλιδη παρουσίαση ακολουθώντας την τριμερή διάταξη των αφισών που δημιουργήσατε τις προηγούμενες ώρες (δηλαδή μία σελίδα για τα αίτια, μία για τις πρακτικές και μία για τις συνέπειες).

Στη συνέχεια προσπαθήστε να θυμηθείτε:

- Ποια από τα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα με τα οποία ασχοληθήκατε στο πρώτο μέρος δεν τα θυμόσαστε ή δεν τα έχετε διδαχτεί; Καταγράψτε τα στον παρακάτω πίνακα:

--

- Πόσες από τις εκτροπές πολιτεύματος, με τις οποίες ασχοληθήκατε, σας ήταν γνωστές;

- Ποιες από τις συνέπειες ή τις πρακτικές των δικτατοριών σας φαίνονται οικείες ή ισχύουν ακόμα και σήμερα σε άλλα κράτη;

Αφού συμπληρώσετε τους τρεις πίνακες ανεβάστε τους στο Wiki του μαθήματος.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το συγκεκριμένο σενάριο θα μπορούσε να αποτελέσει μέρος μιας ερευνητικής εργασίας με στόχο τη βαθύτερη διερεύνηση της φθοράς της αρχαίας αθηναϊκής δημοκρατίας, των παραγόντων (πολιτικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί, πολεμικοί, πολιτιστικοί) που οδήγησαν στην τυραννία του 404 π.Χ. και της απάντησης στο ερώτημα: η πολιτική ή η πολεμική κρίση κατέστρεψαν την αθηναϊκή ηγεμονία;

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Ο διδάσκων θα πρέπει να είναι αρκετά προσεκτικός στην τήρηση του προβλεπόμενου χρόνου ενασχόλησης των μαθητών με τις δραστηριότητες τους. Υπάρχει ο κίνδυνος η υλοποίηση του σεναρίου να ξεφύγει χρονικά. Για αυτό το λόγο απαιτείται η κατάλληλη προετοιμασία αίθουσας – εργαστηρίου και μαθητών με τεχνικές, μεθόδους και λογισμικά που θα χρησιμοποιηθούν.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bengston, H. 1979. *Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας*. Αθήνα: Μέλισσα.
- Easterling, P.E. & B.M. Knox. 1999. *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματολογίας*. Αθήνα: Παπαδήμας.
- Lesky, A. 1988. *Ιστορία της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας* (μτφρ. Α. Τσοπανάκη), Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης, 632-669.
- Romilly, J.de. *Ιστορία και λόγος στο Θουκυδίδη*. 1988. Αθήνα: ΜΙΕΤ.
- Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. [Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού](#) [20/5/2014]
- Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ιδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222. http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf [20/5/2014]